

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINDA VE ABD BÜYÜK (GRAND) STRATEJİSİ VE ABD DIŞ POLİTİKASI (1914 - 1918)

Sibel Elif Özdilek

Özet

ABD Büyük (Grand) Stratejisinde Birinci Dünya Savaşı çok önemli bir yer tutmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesi, özellikle müttefiklerle ekonomik bağlar ve Alman denizaltı savaşının getirdiği zorluklar gibi karmaşık bir faktör etkileşiminden etkilenmiştir. O dönemde küresel ekonominin birbirine bağlı olması, tarafsızların ticaret yapma haklarının tehdit edilmesi nedeniyle ABD'nin tarafsızlık duruşunu sürdürmesini giderek zorlaştırmıştır. Denizaltı kampanyası ABD'nin katılımı için bir katalizör görevi görürken, Müttefiklerin yenilgisi durumunda Amerikan ekonomisinin potansiyel çöküşü de dâhil olmak üzere önemli ekonomik riskler, müdahale için zorlayıcı bir teşvik sağlamıştır. Bu motivasyonlara rağmen, Başkan Wilson'ın stratejik niyetlerini kamuoyuna açıklama konusundaki isteksizliği ve ekonomik motivasyonları destekleyen somut kanıtların eksikliği, savaşa girme kararının çok yönlü olduğunu ve yalnızca finansal çıkarlarla yönlendirilmediğini düşündürmektedir. Almanların Avrupa'da genişlemesinin stratejik etkileri, özellikle toprak kazanımları ve Fransa ve Rusya'dan gelen azalan tehdit açısından, Birleşik Devletler için önemli zorluklar ortaya çıkarmıştır. Başlangıçta, ABD hükümeti müttefiklerin galip geleceğine inanmıştır ve bu da çatışmaya müdahale etme konusundaki isteksizliğine katkıda bulunmuştur. Ancak durum kötüleştikçe, Başkan Wilson tehdidin yalnızca Alman gücü olmadığını, aynı zamanda hem Amerikan demokrasisini hem de küresel istikrarı tehlikeye atan Alman militarizmi ve otokrasisi olduğunu fark etmiştir. Wilson'ın savaş sonrası dünya vizyonu demokrasilerin yayılmasına dayanmıştır ve bu da onu, demokratik yönetim lehine uluslararası ilişkileri yeniden şekillendirecek bir barışı sağlamak için Amerikan müdahalesinin gerekli olduğu sonucuna götürmüştür ve böylece 1917'de savaşa girme kararını etkilemiştir. Bu bölümde ABD açısından grand strateji bağlamında Birinci Dünya Savaşı ele alınmış ve incelenmiştir.

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri'nin Birinci Dünya Savaşına girme sebepleri ve burada kullandığı büyük strateji konusunda pek çok farklı akademisyen tarafından oluşturulmuş yaklaşımlar ve teoriler bulunmaktadır. Bunların arasında Brooks ve Wohlforth'un, Ikenberry'nin yaklaşımları ile diğer yaklaşımlar tam olarak örtüşmemektedir. Bu yaklaşımlar genel olarak savaşa katılırken Amerikan motivasyonunun nerelere yoğunlaştığı, siyasi bağlar, iktisadi gereklilikler, demokrasinin yayılması, Alman İmparatorluğuna karşı çıkma gibi sebepler üzerine yoğunlaşmaktadır. Bunların birçoğu, açıkça veya dolaylı olarak, Amerika Birleşik Devletleri için büyük stratejik önerilerdir. Örneğin, akademisyenlerin geliştirdiği büyük stratejiler arasında, ABD'nin dünyadaki devlet yönetiminin temelinde yatan uzun süredir devam eden mantığı kabul edenler, ancak politika yapıcılarının askeri kurumlara demokrasiyi etkili bir şekilde yerleştirme ve denizaşırı toplumları tasarlama kapasiteleri konusunda daha şüpheli olmaları gerektiği konusunda uyarılar vardır (Brooks & Wohlforth, 2016). Diğerleri, Amerika Birleşik Devletleri'nin askeri güç kullanımı yerine hukuk ve kurum inşa etme stratejisi izlemesi gerektiğini savunmaktadır (Ikenberry & Leviathan, 2011). Bu bölümde Birinci Dünya Savaşı süresince ABD'nin uyguladığı büyük stratejinin neleri kapsadığı, kimler tarafından hangi yönlerine vurgu yapıldığı tartışılacaktır.

Genel anlamda, realistler, ABD'nin daha az sıklıkta güç kullanmasını, ABD'nin temel güvenlik taahhütlerini sonlandırmasını veya yeniden düzenlemesini ve Soğuk Savaş'ın sonundan bu yana tipik olandan daha küçük bir ABD ileri askeri varlığını destekleme eğilimindedir. Bazı yorumcular kontrol altına alma terimini kullanırken diğerleri kıyı dışı dengeleme terimini kullansa da hiçbirisi terimlerin belirgin bir görüş kümesini belirtmek için mi tasarlandığını açıklamamaktadır. (Posen, 2014; Ashford, 2018a). Basitleştirmek için, bu düşünce okulundan analistleri kontrol altına alma savunucuları olarak adlandırılmakta ve aralarında mantık ve politika reçetelerinde farklılıklar olduğu açıklanmaktadır.

Bu akademisyenlerin bir alt kümesine, yani gerçekçi ilkelerden ilham alanlara yoğunlaşılmaktadır. Gerçekten de, realistler uluslararası sistemi anarşik olarak tanımlarlar. Realist kuram **acisinden** devletlerin kendi beka-
aları **acisinden gozetmeleri** gereken tek şey güçler dengesindeki göreceli konumlarıdır. (Mearsheimer, 2001; Posen, 2014; Waltz, 1979). Realist büyük sınırlama, ABD'nin gücü ve konumu göz önüne alındığında, çıkarlarının daha dar kapsamlı bir tanımdan ve ABD'nin karşı karşıya olduğu tehditle-

rin son ABD büyük stratejisinden daha sınırlı değerlendirilmiştir. Ayrıca, diğer devletlerin motivasyonları ve ABD faaliyetlerinin etkileri hakkında farklı varsayımlarda da bulunmaktadır; bunlar, diğer alternatif sınırlı büyük stratejilerin savunucuları tarafından yapılan varsayımlardan farklıdır.

Bu nedenle, inançlarını mevcut koşullara dâhil ederek, çoğu kontrol savunucusu mevcut ABD politikasında önerilen birkaç değişiklik sunmaktadır. ABD çıkarlarının seviyesi ve bu çıkarlara yönelik tehditler bölgeden bölgeye değiştiği için, kontrol savunucularının reçeteleri de değişmektedir. Örneğin, bazı kontroller Asya-Pasifik'te ABD çıkarlarına yönelik çok daha büyük tehditler görmekte ve bu nedenle Avrupa'da çok daha fazla ABD askeri müdahalesi gerektirmektedir. Benzer şekilde, kontrol savunucularının belirli politika reçeteleri koşullar değiştikçe zamanla değişebilir. Örneğin, kontrol savunucularının çoğu Soğuk Savaş döneminde Avrupa'da büyük bir askeri varlık ve güçlü ABD ittifakından yanaydı, çünkü Sovyetler Birliği'nin hayati ABD çıkarları için önemli bir tehdit oluşturduğu algısına sahiptiler. Örneğin, kontrol teorisyenleri, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden daha az tehdit edici olanların Rusya ve Sovyetler Birliği olduğuna inanmakta; bu nedenle, farklı bir stratejiye ihtiyaç duymaktadırlar (Posen, 2014).

Kontrol altına alma savunucuları, ABD'nin dünyaya nasıl yaklaşması gerektiğine dair kapsamlı bir mantık sunarak ve Soğuk Savaş'ın sonundan bu yana ABD'nin büyük stratejisinin temel unsurlarını eleştirerek yüksek bir soyutlama düzeyinden başlamışlardır (Gholz, Press ve Sapolsky, 1997). Ülkenin hayati çıkarları (örneğin, vatanın güvenliği), bu çıkarlara yönelik tehditler ve ABD çıkarlarını destekleme veya savunmaya yönelik geniş yaklaşımlar olarak gördüklerini dile getirmekteydiler. Büyük strateji, ABD'nin izlemesi gereken tüm ayrıntılı politikaları dile getirmek için tasarlanmamıştır. Aksine, daha önce belirtildiği gibi, büyük strateji, politika yapıcılarının belirli bir durumda öncelikleri belirlemek ve uygun politikaları belirlemek için uygulayabilecekleri çerçeveyi sağlamaktadır.

Yine de politika yapıcılar ve kamuoyu bu önerilere daha fazla ilgi göstermeye başladıkça, büyük stratejiye daha kısıtlı bir yaklaşımın pratik anlamda ne anlama geldiğine dair bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Stratejinin günümüz koşullarına yönelik politika önerilerini tanımlamak, politika yapıcılarının ve kamuoyunun stratejinin mantığıyla etkileşime girmesine yardımcı olabilir ve analistlere maliyetlerini ve faydalarını değerlendirmek için daha fazla bilgi verebilmektedir. Dahası, politika yapıcılar kontrol altına almaya dayalı büyük bir stratejinin mantığını kabul ederse, bunu nasıl uygulayacaklarını bilmek isteyebilirler.

Böyle büyük bir stratejinin geçerli varsayımlardan mı kaynaklandığını yoksa akıllıca mı olduğunu yargılamakla yükümlü hissedilmemektedir. Kontrol altına alma savunucuları tarafından benimsenen formülasyonlar bir dizi nedensel iddiaya dayanmaktadır. Örneğin, kontrol altına alma savunucuları, bir devletin varlığına tehdit algılandığında, egemen statüsüne boyun eğmek yerine bu tehdide karşı denge kurmayı tercih edeceğini ileri sürmüşlerdir (Gholz, Press ve Sapolsky, 1997; Posen, 2014; Walt, 1987). Bu tür nedensellik testleri, büyük bir kontrol altına alma stratejisinin gerekçesini ve politika reçetelerinin formülasyonunu ifade etme, altta yatan gerekçesinin uygulanabilirliğini belirleme ve sonunda, Birleşik Devletler'in dünyaya yaklaşımının çerçevesini oluşturup oluşturmaması gerektiğine karar verme yönünde kritik görevler oluşturmaktadır. Ancak bu, büyük kontrol altına alma stratejisinin politika önerilerine yol açan nedensel argümanları azaltmak konusunda da dikkate alınmalıydı; diğerleri ise bunu betimleyici bir iddia olarak görmekteydi.

1. BÜYÜK STRATEJİ TAM ANLAMıyla NEDİR?

Büyük strateji kavramı, bu alanla ilgilenen bilim insanları tarafından farklı şekilde tanımlanmıştır. Kavramın tanımlarından biri, Atlantik Konseyi'nden kıdemli bir üye olan Dr. Richard D. Hooker tarafından sunulmuştur. Kendisi şöyle der: Büyük strateji, basitçe devleti güvence altına almak için güç kullanımı olarak anlaşılabilir. Bu nedenle, belirli hedefleri güvence altına almak için tasarlanmış stratejilerin ve siyasi hedeflere ulaşmak için yalnızca askeri güç kullanımının ötesinde bir anlam içermektedir. Büyük Strateji, temel güvenlik çıkarları ve devletin bunları zaman içinde nasıl teşvik ettiği ve koruduğu, bunu yaparken uzun vadede nasıl bir davranış benimsediği gözlemlenerek ancak anlaşılabilir.

Bu nedenle büyük strateji, ulusal güvenlik stratejileri, ulusal askeri stratejiler, dört yıllık savunma incelemesi veya savunma stratejik rehberliği ile ilişkilidir. Dahası, Amerikan dış politika uzmanı Hal Brands, stratejinin "en yüksek devlet yönetim biçimi" olarak kabul edildiğini, ancak aynı zamanda belirsizlik yaratabileceğini belirten kavram için bir tanım sunar. Özüne indirgendiğinde, büyük strateji dış politikaya yapı kazandıran entelektüel mimaridir. Başka bir deyişle, devletlerin karmaşık ve tehlikeli bir dünyada faaliyet göstermesine yardımcı olan bir meşruiyet mekanizmasıdır.

Büyük stratejinin oluşturulması, dünyanın zor durumlarını ve küresel meselelerin kaotik doğasını dikkate alarak uluslararası politikaya tutarlı,

etkili bir yaklaşımın tanımlanmasını ve organize edilmesini gerektiren bir görevdir. Büyük strateji, bir ülkenin dünyada neyi başarmayı umduğu ve bunu nasıl yapacağı hakkında kasıtlı ve iyi koordine edilmiş bir fikir kümesidir. Bu, büyük stratejinin belirli bir politikaya veya karara karşı anlık bir tepki olmadığı anlamına gelmektedir. Ancak, ülkenin o dönemde dünya üzerindeki konumuna ve ülkenin kapasitelerine göre nasıl işlev göreceğiyle ilgili eksiksiz, net bir plandır.

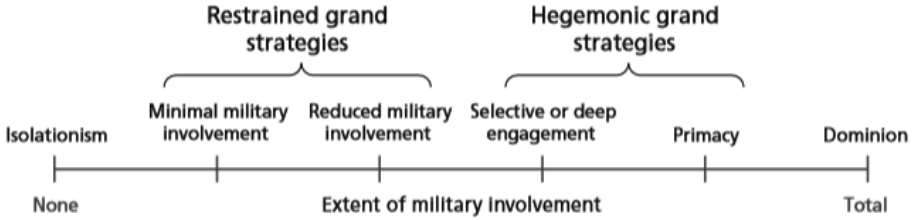
Büyük strateji, uluslararası çevrenin doğasının ve ülkenin o çevre içindeki en yüksek hedefleri ve çıkarlarının net bir şekilde anlaşılmasını gerektirir. Ayrıca, bu hedeflere ve çıkarlara yönelik birincil tehditlerin ve devletin kaynaklarının rekabet eden zorluklar ve fırsatlarla başa çıkmak için nasıl kullanılabileceğinin belirlenmesi de zaruridir. Bu nedenle, büyük strateji planlayıcıları ulusal kaynaklar ve uluslararası durum hakkında kesin bir vizyona sahip olamamaktadırlar.

Collin Dueck, büyük stratejiyi, bir ulusun toplumsal elitler arasında **dusmanın tanımlanması** ve hangi **vasıtalarla mücadele edileceği** hakkında ortaya **çıkaran** konsensüsü (**oydasmayı**) **buyuk** strateji diye **tanımlamaktadır**. Belirli ulusal amaçları, hedefleri veya çıkarları ana hatlarıyla belirleyerek, bu çıkarlara yönelik olası engelleri veya tehditleri tanımlayarak başlar. Ulusal hedeflere ulaşmak ve engelleri aşmak için belirli yöntemler seçmekte ve önermektedir. Politika araçları, örneğin, ekonomik yaptırımlar, uluslararası yardım, askeri eylem ve diplomatik ilişkiler olarak tanımlanabilir. Basitçe, büyük stratejinin iyi yapılandırılmış bir plan olduğu, devletin karşılaşılabileceği engelleri ve zorlukları açıkça anlayarak ulusal hedeflere ulaşmayı amaçladığı anlamına gelmekte, bahsi geçen engelleri askeri eylemler veya siyasi ve ekonomik yaptırımlar yoluyla aşmak için yöntemler ve politikalar kullanmayı da kapsamaktadır.

2. ABD BÜYÜK STRATEJİSİ HAKKINDAKİ TARTIŞMANIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Akademisyenler ve yorumcular terimlerini tanımlamadıkları ve birbirleriyle etkileşime girmek yerine birbirlerini anlamadan konuşmaya eğilimli oldukları için, ABD büyük stratejisi hakkındaki tartışmayı takip etmek genellikle zordur. Ayrıca tartışmadaki her pozisyon tanımlanmamış veya etiketlenmemiştir. Bu bölüm, söz konusu çeşitli büyük strateji pozisyonlarının birbirleriyle nasıl ilişkili olduğunu ve gerçekçi bir büyük sınırlama stratejisinin tartışmaya nasıl uyduğunu ayrıntılı olarak açıklamaktadır (Markowitz ve Reardon, 2018; Posen ve Ross, 1996).

Kamu söyleminde, önerilen büyük stratejiler öncelikle kilit bölgelerde öngördükleri ABD askeri müdahalesinin kapsamı ile karakterize edilir. Askeri müdahale ile, ABD güvenlik taahhütlerinin sayısı ve derinliği, barış zamanında yurtdışında konuşlandırılan ABD birliklerinin sayısı ve ABD'nin güç kullanacağı çıkarların sayısı kastedilmektedir. Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana, ABD hegemonik bir büyük stratejinin geniş başlığı altına giren büyük stratejiler benimsemiştir (bkz. Şekil 1). Bu büyük stratejiler, ABD çıkarlarını desteklemek için ezici ABD güç avantajlarının ve yüksek düzeyde ABD askeri müdahalesinin gerekli olduğuna dair ortak bir inancı paylaşırlar (Gilpin, 1981; Kindleberger, 1986).

Şekil 1. Alternatif Büyük Stratejiler

Kaynak: Dosya 111-SC-22334, RG 111, Ulusal Arşivler ve Kayıtlar İdaresi

Ancak, daha önce belirtildiği gibi, büyük stratejiler yalnızca reçetele-riyle değil, aynı zamanda hangi mantık çerçevesinde tartışılması gereğiyle de tanımlanmaktadır. Büyük stratejinin belirli reçeteleri uluslararası koşullara bağlı olarak değişebilmekte ve askeri bağlantının ötesinde daha geniş bir konu yelpazesini de kapsayabilmektedir. Bu nedenle, alternatif büyük stratejiler bazen altta yatan mantığı belirtmek için ek sıfatlara sahip olabilirler. Örneğin, akademisyenler Trump yönetimi öncesinde Soğuk Savaş sonrası ABD büyük stratejisini tanımlamak için liberal baskı veya liberal enternasyonalizm terimlerini kullanmışlardır. Çeşitlilikler olmasına rağmen, bu zaman dilimindeki büyük stratejiler yalnızca ABD baskısının değere olan inançla değil, aynı zamanda liberal fikirlerle de tanımlanmaktaydı. Bunlara demokrasilerin birbirleriyle savaşma eğiliminde olmadığı ve ekonomik bağımlılığın küresel refahı teşvik etme ve çatışma riskini azaltma eğiliminde olduğu inançları da dahil edilmekteydi. (Ikenberry, 2009; Bruce ve Oneal, 2001). Bu dönemde ABD, liberal uluslararası düzen olarak adlandırılan, yaratılmasına ve desteklenmesini sağlayan kurallar ve kurumlar

sistemi aracılığıyla iktidarını kullanmıştır. (Ikenberry ve Leviathan, 2011; Posen, 2014).

Ancak, hegemonik ABD büyük stratejilerinin hepsi liberal olmamıştır. Örneğin, bir akademisyen Trump yönetimi altındaki ABD büyük stratejisini tanımlamak için baskı terimini önermiştir (Posen, 2018b). Bu büyük strateji, serbest ticaretin, ekonomik karşılıklı bağımlılığın ve uluslararası kurumların değerinin reddedilmesi gerektiğini ifade eder. Trump yönetimi ayrıca demokratik müttefikleriyle ilişkilerini açıkça sorgulamaktadır. Ancak, Trump yönetimi altındaki büyük strateji hala ABD baskısına dayanmaktadır, ABD için ekonomik ve askeri üstünlüğü sürdürmeyi amaçlamakta ve mevcut rakiplerle rekabet konusunda daha da savaşçı bir duruşa sahip olmaktadır.

Bilim insanları, ABD büyük stratejisinin gelecekte nereye evrilmesi gerektiğini uzun uzun tartışmışlardır (Markowitz ve Reardon, 2018). Örneğin, Soğuk Savaş sonrası büyük stratejinin temel unsurlarını kabul eden ancak aşırılık olarak gördükleri şeylere şüpheyle yaklaşan bilim insanları (örneğin, 2000'lerin başında demokrasiyi zorla yayma ve Trump yönetimi sırasında ABD müttefikleri ve ortaklarının düşmanlığı ve dış politikanın daha da militarize edilmesi) derin bağlantı veya seçici bağlantı gibi terimleri kullanmaktadırlar. (Fontaine ve Lord, 2012). Yine de derin ve seçici bağlantının savunucuları, yurtdışında önemli ABD askeri müdahalesinin sürdürülmesine duydukları inancı sürdürmektedirler. Bu, ABD'nin çıkarlarını en iyi şekilde, önemli bir ABD ileri askeri varlığı, ABD ittifaklarının geniş ağı ve daha genel olarak, ABD'nin uluslararası sistemin kurallarını belirlemesi ve onu savunmak için askeri gücünü kullanması yoluyla ilerletebileceğine olan inançtan kaynaklanmaktadır (Brooks ve Wohlforth, 2016). Öncelik, derin bağlantı artı ve hayırsever baskı terimleri, daha yüksek düzeyde askeri bağlantı, diğer büyük güçlere karşı daha çatışmacı politikalar ve ABD çıkarları doğrultusunda güç kullanma konusunda daha fazla isteklilik gerektiren baskılı büyük stratejileri tanımlamaktadır. (Brands ve Feaver, 2016).

Öte yandan, kısıtlı büyük stratejilerin savunucuları, ABD'nin yurtdışındaki askeri müdahalesini önemli ölçüde azaltmayı amaçlamaktadır. Genellikle denizasıırı askeri varlığın azaltılmasını, savunma bütçesinde kesintiler yapılmasını ve güç kullanımına ilişkin kontrol altına almalar talep etmektedirler. Daha önce belirttiğimiz gibi, bazı analistler açık deniz dengelemesi terimini kullanırken diğerleri bu politika reçeteleri kümesini ifade etmek için kontrol altına alma terimini kullanmaktadır. Hegemonik büyük stratejileri destekleyenler arasında farklılıklar olduğu gibi, daha kısıtlı bü-

yük stratejileri destekleyenler arasında da farklılıklar vardır. Bu farklılıklar, reçete ettikleri askeri müdahalenin azaltılma düzeyini ve bunu motive eden mantığı içermektedir. (Gholz, Press ve Sapolsky, 1997). Örneğin, inşacı, liberal ve bazı realist düşünürler, kontrol altına alma geniş başlığı altında yer alan büyük stratejileri teşvik etmektedirler. (Wertheim, 2020).

Bu normatif ve teorik farklılıkların, gerçekçi ve yapılandırmacı sınırlama savunucularını diğer sorun alanlarında ayıracağına inanılmaktadır. Farklılık yaratma olasılığı olduğu söylenebilir çünkü bunlar hala gerçekçi sınırlama büyük stratejisiyle tam olarak ilişkilendirilebilir ve ilişkilendirilemez bir şekilde değerlendirilmesi zor bir yön olan yapılandırmacı büyük stratejinin ifadeleridir (Walt, 2018f). Ancak bazı farklılıklar zaten göze görülebilir hale gelmektedir. Örneğin, yapılandırmacı sınırlamanın arkasındaki bir akademisyen, Amerika Birleşik Devletleri için en büyük tehdidin bölgesel bir hegemonik hükümetin yükselişi değil, iklim değişikliği olduğunu savunmaktaydı. (Wertheim, 2020). Diğerleri ise, ABD'nin demokratik müttefiklerini korumaya devam etmesi gerektiğini çünkü bunun otoriterliğe ve milliyetçiliğe karşı mücadeleye katkı sağlayacağını düşünürken, bu sınırlama realistler tarafından bazı ABD taahhütlerinin yerine getirilmesi konusunda eleştiri içerecek şekilde ifade edilmekteydi. (Jackson, 2018).

Kısıtlanmış büyük stratejiler, daha aşırı ABD gerilemesini talep eden içe dönük (izolasyonist) yaklaşımlardan farklıdır. Braumoeller izolasyonist yaklaşımı "bir devletin uluslararası sistemin eylemde bulunabileceği bir alanında güvenlikle ilgili faaliyetlerden gönüllü ve genel olarak uzak durması" olarak tanımlamaktadır. (Braumoeller, 2010). Kontrol altına almanın savunucuları, ABD'nin birçok bölgede daha az şey yapması gerektiğini savunsalar da ABD'nin her koşulda kilit bölgelerdeki güvenlik meselelerine olan tüm müdahalesini sonlandırmasını talep etmezler. Bu, kontrol altına almanın büyük stratejileri ile izolasyonist stratejileri arasındaki temel farkı temsil etmektedir.

Realist yaklaşımı, bir büyük sınırlama stratejisini hem temelde farklı reçeteler üretenlerden hem de farklı teorik kökenlerden ortaya çıkanlardan ayırdıktan sonra, realist yaklaşımın büyük sınırlama stratejisinin temel unsurlarını açıklamak gerekir.

2.1. Amerikan Büyük Stratejisinin Kökleri

Amerikan büyük stratejisi, tarihsel bir temel olmadan anlaşılamaz. Devrimden önce, kolonilerin bir bütün olarak savunulması İngiliz tacına bırakılmıştı ve sömürge milisleri yerel savunmayı üstlenmişlerdi. Kuzey

Amerika kıtasındaki büyük güçler (İspanya, Hollanda, Fransa ve Büyük Britanya) arasındaki çekişme, sömürgeciler arasında Batı yarımküredeki uluslararası müdahaleye karşı kalıcı bir hoşnutsuzluk yaratmıştı. Devrim öncesi savaş, Kuzey Amerika'da salgın bir yandan çatışmaya aşinalığı arttırmakta, diğer yandan da Amerikan stratejik düşüncesini birkaç yüzyıl boyunca koşullandıracak olan ayakta duran güçlere karşı bir güvensizlik yaratmaktaydı.

Birleşik Devletler daha sağlam bir şekilde yerleştikçe, bu dürtü Monroe Doktrininde ve Başkan George Washington'ın ilk yönetiminden kalma Avrupa savaşlarına dahil olmaya yönelik genel bir isteksizlikte ifadesini buldu. Bu isteksizlik kısmen askeri ve ekonomik zayıflıktan kaynaklanmaktaydı, ancak büyük bir güç rekabetinin siyasetine bulaşmama arzusu da önemli bir rol oynadı. Amerika; Fransız Devrimi ve Napolyon savaşlarına olduğundan daha derin bir şekilde çekilmediği için şanslıydı ve bundan sonra kıtasal genişlemeyi sürdürme ve yarımkürenin daha fazla Avrupa sömürgeleştirilmesini engelleme arzusu, 19. yüzyılın geri kalanı için politikasını ve stratejisini şekillendirmiştir. (Rostow, 1993).

Başından beri, Amerikan büyük stratejisi tanımlayıcı bir ideolojik bileşen de taşıyordu. Genellikle pragmatik olsalar da erken dönem Amerikan siyasi ve askeri liderleri Aydınlanma ve Devrim ideallerinden ve ortaya çıkan Amerikan siyasi bilincinden güçlü bir şekilde etkilenmişlerdi. Devrim döneminden bu yana, çoğu Amerikan çatışması bu kurucu ideolojiye bazı referanslarla dile getirilmiş ve haklı gösterilmiş, Amerikan stratejisine ve stratejik kültürüne belirgin, normatif bir boyut kazandırmıştır. Bazen "Amerikan istisnacılığı" olarak tanımlanan bu bileşen, bazıları tarafından hem yurt içinde hem de yurt dışında demokratik değerleri ve hukukun üstünlüğünü teşvik etme dürtüsü olarak, diğerleri tarafından ise müdahale için bir bahane olarak görülmüştür (Lipset, 1997).

Tarihsel anlatımız yerel milis güçlerine güvenmeyi vurgulasa da milis örgütsel yapısının dışında yetiştirilen düzenli güçler veya gönüllü birlikler, Amerikan askeri kuruluşunun ağırlık merkezini Devrim Savaşı'ndan beri oluşturmuştur (Weigley, 1973). En azından Kore çatışması boyunca tüm önemli kampanyalar için, Amerika'nın savaştaki örüntüsü veya döngüsü, küçük düzenli güçler, çatışma sırasında milis çağrıları, gönüllülük ve askerlik hizmetinin bir kombinasyonu yoluyla ordunun genişlemesi ve ardından savaş öncesi seviyelere geri çekilme veya geri dönüş içermektedir. Büyük sabit güçlere olan bu orijinal isteksizlik şüphesiz İngiliz İç Savaşı'nda kök salmıştı; orijinal sömürgecilerin çoğu, Eski Dünya'nın baskısından ve ara-

lıksız çatışmasından kaçmak için Yeni Dünya'ya gelmiş ve bu anılar kültürel DNA'larına sıkıca yerleşmişti.

19. yüzyıl boyunca, Birleşik Devletler yükselen bir bölgesel güç olarak büyümeye ve gelişmeye devam etmiş, ancak 20. yüzyılın başında büyük güç statüsüne ulaşmıştı. Güney Amerika'daki İspanyol **imparatorluğunun** çöküşü ve 1867'de Kanada'nın bağımsız bir Milletler Topluluğu ülkesi olarak ortaya çıkışı, 1898'de İspanya'nın Küba ve Porto Riko'dan atılmasıyla kesinleşen Batı Yarımküredeki Avrupa varlığının etkili bir şekilde sona ermesini hızlandırmıştır. Louisiana Satın Alımı, Meksika-Amerika Savaşı, Alaska Satın Alımı ve Kızılderili Savaşları yoluyla toprak genişlemesi, Avrupa'dan büyük ölçekli göç, kıtalararası demir yolu, büyüyen ve güçlü bir ticaret kapasitesi ve geniş ölçekte sanayileşme ile birlikte kıtasal büyüme sürecini **tamamlamış**- böylece Amerika'nın sonraki yüzyılda bir süper güce dönüşmesi için koşullar oluşturulmuştur.

19. yüzyılda her şeyin gölgesinde kalan Amerikan İç Savaşı'dır. Kapsamı ve ölçeği çok büyük olan İç Savaş, ulusun ve anayasal sisteminin hayatta kalmasına temelden meydan okumuştur. İç Savaş'ta diğer tüm ABD savaşlarından daha fazla Amerikalı öldü. Çatışma boyunca büyük kara ve deniz kuvvetleri oluşturulmuş, zorunlu askerlik için çağrılar yapılmış ve seri üretim, askeri demiryolları, telgraf, namludan doldurmalı silah, yivli toplar, tekrarlayan tüfekler ve zırhlı savaş gemileri gibi modern teknolojiler tanıtılmıştır. Modern askeri profesyonellik ve generallik, yetenekli amatör kavramının yerini almıştır. Derin siyasi sorunlar çözülüp, en önemlisi Federal Hükümetin ve Başkan'ın icra kurulu başkanı ve başkomutan olarak merkezi **rolü ve önemi artmıştır**.

Askeri kuruluş, İç Savaş'tan sonra savaş öncesi seviyelerine dönmüş olsa da organize bir Savaş ve Donanma Departmanı ve profesyonel generaler ve amiraller altında kitlesel seferberlik anlayışı özümsemiştir. Profesyonel askeri eğitim, özellikle Rhode Island, Newport'taki Deniz Harp Okulu'nda ve Kansas, Fort Leavenworth'taki Piyade ve Süvari Uygulama Okulu'nda (daha sonra Komuta ve Genelkurmay Koleji) geniş çaplı uygulanmaya başlamıştır. (Weigley, 1973). İspanya-Amerika Savaşı boyunca, ordu esasen polislik görevlerini yerine getirirken, donanma tutarlı bir doktrine sahip, modern, yetenekli, teknik olarak yeterli bir hizmet koluna doğru istikrarlı bir şekilde evrilmiştir.

Amerikan büyük stratejisinin genel prensipleri, her iki siyasi partiye mensup başkanlar ve kongre liderleri tarafından 19. yüzyılın sonlarına kadar formüle edilememiş ve düzenli olarak uygulanamamıştır. Bu prensipler

arasında ilk ve en önemlisi, Amerikan vatanının, vatandaşlarının ve anayasal hükümet **sistemimizin** güvenliği ve ekonomik **refahımızdı**. Bu "hayati çıkarlar", 19. yüzyıl boyunca hem tanımlanması hem de sağlanması mümkün hale gelmiştir. Bunun gerçekleştirilmesi için, okyanus ticareti ve seyrüsefer özgürlüğü için güvenliğin genişletilmesi; Batı Yarımküre 'de Avrupa askeri müdahalesinin yasaklanması; özellikle yetenekli bir donanma, sıkıntılı zamanlarda büyük çaplı genişlemeye muktedir, yeterince küçük ancak profesyonel bir daimî ordu ve gerektiğinde sivil otoriteleri desteklemeye hazır olma kapasitesinin arttırılması sağlanmıştır. Her durumda, geniş okyanus hendekleriyle, Amerika Birleşik Devletleri tarih boyunca genel olarak istikrarlı bir güvenlik ortamının rahatlığını hissetmiş, sanayileşmiş ve giderek küreselleşen bir ekonominin yanı sıra geniş ve büyüyen bir nüfusa sahip olmuştur.

3. BENZERSİZ BİR YÜZYIL

Yeni yüzyıl, Amerikan büyük stratejisini farklı ama benzer şekillerde dönüştürecekti. 20. yüzyıl, büyük bir farkla, tarihin en felaketli yüzyılı olacaktı. İspanyol-Amerikan Savaşı, kara kuvvetleri için organizasyon ve tedarıkte birçok eksikliği ortaya koyarken, küresel erişime sahip güçlü ve yetenekli bir donanma başarısını da sergilemiştir ve Amerika Birleşik Devletleri'ni Karayipler'de (Porto Riko) ve Pasifik'te (Filipinler ve Guam) yeni kazanılmış topraklara sahip bir emperyal güç haline getirmiş, Amerika artık kararlı bir şekilde dünya sahnesine çıkmıştı.

Yüzyılın ikinci on yılında, ordular devasa boyutlara ulaştığında, profesyonel genelkurmaylar seferberlik mekanizmasını mükemmelleştirdiğinde, sanayileşme ve ilerleyen teknoloji orduları ve donanmaları büyük ölçekli, uzun süreli savaşlar için donattığında, Avrupa'da savaşın yaklaştığı açıkça ortaya çıkmaktaydı. Filipinler'deki sömürge endişeleriyle meşgul olan ve etkileyici bir filo ile Atlantik ve Pasifik okyanusları tarafından korunan Amerika Birleşik Devletleri, sonunda iki temel stratejik ikilemde başarısızlığa uğrayacak bir tarafsızlık politikası benimsemiştir. Ticaretin ve pazarların korunması ve Avrupa kara kütlesini kontrol eden düşman bir gücün potansiyel yükselişi Amerikan politikasında değişiklikler yapma zorunluluğu yaratmaktaydı. Amerika'nın gidişatı kesinlikle sınırsız denizaltı savaşından etkilendi, ancak tahammül edilemeyen şey ABD ticaretinin Avrupa pazarlarından izole edilmesi veya Almanların tüm Avrupa'nın ekonomik ve demografik kaynaklarını kontrol etme olasılığıydı. Bu gerçekleşirse, Al-

manya kıta Amerika Birleşik Devletleri'ni hem askeri olarak hem de ticaret şartlarını belirleyerek tehdit edebilirdi. Avrupa demokrasileriyle kültürel ve ideolojik yakınlıklar önemli bir rol oynarken, politik olarak güçlü bir izolasyonist hareket direnç gösterirken, bu ölüm kalım stratejik değerlendirmeleri Amerika'nın aktif bir savaşçı olarak katılımını zorunlu kılmıştır (Rostow, 1993).

II. Dünya Savaşı'nın aksine, Amerika I. Dünya Savaşı'nda bir "demokrasi cephenliği" değildi. Savaşa kendini adadıktan sonra, ABD'nin büyük stratejisi, endüstriyel üssün seferber edilmesi ve kasıtlı bir asker ve malzeme birikimi yerine hızı ön plana çıkardı. Müttefiklerin çöküşünü önlemek için büyük saha güçlerini zamanında Fransa'ya ulaştırmak, zorlayıcı stratejik zorunluluk olmuştur. Fransa, Büyük Britanya, İtalya ve Rusya kendi silahlarını ve ekipmanlarını sağlamış, Amerikan kuvvetleri büyük ölçüde (küçük silahlar hariç) müttefikler tarafından donatılmıştı. Yine de Almanya'nın Rusya'yı yenmesiyle aynı anda bir milyon kişilik bir ABD saha ordusunun getirilmesi, büyük kuvvetlerin Batı Cephesi'ne aktarılmasını sağlamış ve belirleyici olmuştu. Sadece 3 ay süren büyük çaplı çatışmada, ABD ağır kayıplar vermiş, ancak Amerikalıların gelişi zafer için belirleyici olmuştu. Savaşın sonunda, ABD büyük bir güç ve uluslararası düzenin garantörü olarak ön plana çıkmıştı.

3.1. ABD Büyük Stratejisi ve Ulusal Güvenlik İlk Başlangıcında

ABD dış politikasının ilk yılları, ulusun en büyük önceliğinin içe bakmak ve Avrupa'nın iç işlerinden uzak, istikrarlı ve müreffeh bir ülke inşa etmek olduğuna inanan Thomas Jefferson, George Washington, John Adams ...vb. kurucu babalar tarafından tanımlanmıştır. Bu, dış politika kararlarının, diğer ülkelerle ne zaman, nerede ve nasıl ilişki kurulacağını seçerken aynı zamanda kendi ülkesini inşa etmeyi içereceği anlamına gelmektedir. Profesör Joyce P. Kaufman, ABD Dış Politikasının Kısa Tarihi adlı kitabında, ABD'nin dünyanın geri kalanının siyasi ve askeri işlerinden uzak kalacağını ancak belirli yollarla ve kendi seçtiği alanlarda yer alacağını yazmaktadır. Başka bir deyişle, ABD politikası Avrupa çatışmalarından uzak durmaya ve Amerika'yı inşa etmeye ve ekonomiyi güçlendirmeye odaklanmaya dayanıyordu ve ülkenin çıkarlarına yönelik herhangi bir tehdide karşı kararlı bir şekilde hareket etmek niyetindeydi.

ABD'nin 1800'lerdeki büyük stratejisi, "Amerika Birleşik Devletleri'nin kıtaya yayılmak için kaderi olduğuna inanmak" olarak tanımlanan "Açık

Kader" ilkesi tarafından yönlendirilmişti. "Açık Kader", Amerika'ya yayılmanın Tanrı'nın bir kaderi olduğuna inanan bir Amerikan ideolojisidir. Amerika Birleşik Devletleri, büyük Mississippi Vadisi'ni Fransa'dan (1803) ve Florida'yı İspanya'dan (1819) "Louisiana Satın Alımı" yoluyla satın almış ve orijinal on üç koloninin toprak genişliğini iki katına çıkarmıştır.

Bu süreç, Monroe yönetimini (1817-1824) takip eden on yıllarda hızla devam etmiş ve 1854'te Gadsden Satın Alımı (Arizona ve New Mexico'nun güney kısımlarını kapsıyordu) şu anki kıta Amerika Birleşik Devletleri'nin kalan topraklarının edinilmesini tamamlamıştır. Açık kader ideolojisinin Amerika Birleşik Devletleri'nin gelişimi üzerinde bir etkisi olduğu, ülkenin topraklarını genişletmesine ve Avrupa güçleri tarafından sömürgeleştirilen yeni eyaletler eklemesine olanak tanıdığı ve sonunda ABD'nin izolasyonist politikasını terk edip gerektiğinde harekete geçmesini sağladığı anlaşılabilir.

Aşağıdaki resim ABD'nin İspanyol, Fransız ve İngiliz sömürgecilere karşı başlattığı toprak edinimini göstermektedir. Kaçınılmaz kader kavramından etkilenen ABD, Louisiana Satın Alımı ile başlayarak toprak edinmeye başlamış, coğrafi genişleme, dünya ülkeyi farklı bir gözle görmeye başladığında ABD'ye uluslararası bir ağırlık kazandırmıştı. Bu, ulusun daha sonra dünyada siyasi hakimiyetini kurmasına yardımcı olmuştur.

Şekil 2. Toprak Edinimleri, 1783-1853.

Kaynak: Wright, John Kirtland. —Bölgesel Satın Almalar, 1783-1853 Norman B. Leventhal Harita Merkezi, 1932.

1900'e gelindiğinde, uluslararası ekonomik ve jeopolitik durumda ve dünyadaki endüstriyel büyümede büyük ve hızlı bir değişim yaşanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri önemli bir güç haline gelmiş ve Avrupa'yı hızla geride bırakmıştır. İlerici Dönem, 1900'den Dünya Savaşı'nın patlak vermesine kadar süren bir reform dönemi idi. Yani, o dönemdeki küresel koşullar Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomisini, siyasi statüsünü geliştirmesine ve daha fazla toprak ele geçirmesine yardımcı olmuş ve bu da onun yükselen bir dünya gücü olmasını sağlamıştır.

Woodrow Wilson, 1912'de Başkan seçilince Amerikan tarafsızlığını korumaya ve Avrupa işlerine karışmamaya çalışmıştır. Wilson'ın ilk döneminde, Amerika Birleşik Devletleri Asya, Latin Amerika (özellikle Meksika) ve Karayipler'e odaklanmıştı. Wilson, yalnızca ABD çıkarlarını korumak için değil, düzeni korumak veya sürdürmek için bu bölgelere ABD askeri güçlerini konuşlandırmıştır. Avrupa'da I. Dünya Savaşı patlak verdi; Wilson'ın amacı ABD'yi çatışmanın dışında tutmaktır. 4 Ağustos 1914'te Amerika Birleşik Devletleri'ni tarafsız ilan etmiş ve Amerika Birleşik Devletleri'ni Avrupa'daki savaştan mümkün olduğunca uzak tutmaya çalışmıştı. Ancak, Amerika Birleşik Devletleri'ni Avrupa savaşının dışında tutmayı başaramadı. Kısacası, Savaş döneminde ABD yetkililerinin birincil amacı çatışmadan uzak durmaktır ancak halkının güvenliği ve çıkarlarının korunması için müdahale etmeye istekli olmak gibi birkaç faktörden dolayı bu gerçekleştirilememiştir.

"I. Dünya Savaşı Sonrası İzolasyonizm (Yalnızcılık) ve ABD Dış Politikası" başlıklı makalede, Alman kuvvetlerinin Ağustos 1915'te İngiliz yolcu gemisi Arabic'i ve Mart 1916'da Fransız vapuru Sussex'i batırarak daha fazla Amerikalıyı öldürdüğü belirtilmektedir. Büyük can kaybıyla birlikte artık göz ardı edilemeyecek bir ahlaki zorunluluk ortaya çıkmış ve ABD'nin tüm uluslar için özgürlüğü, egemenliği ve kendi kaderini tayin hakkını koruma ve teşvik etme konusunda öncülük etmesi gerekmişti. 2 Nisan 1917'de Başkan Wilson, Kongre'den savaşa girme ve dünyayı "demokrasi için güvenli" hale getirme izni istemiştir. Bu nedenle Alman kuvvetleri ABD gemilerine saldırıp can kayıplarına yol açtıktan sonra, Amerika uluslararası arenada güçlü bir ülke olarak ağırlığını koymaya başladı.

"Birkaç Gün İçinde Hepimiz Daha Akıllı Olacağız:" Woodrow Wilson, Büyük Strateji ve 1917'de ABD Ordusu

"1898'de İspanya ile yapılan savaşın kötü yönetilmesi Savaş Bakanlığı'nda kapsamlı bir reform başlatmış olsa da ABD Ordusu 1917'de savaşa pek de iyi hazırlanmamıştı. Bu bölüm, ordunun kendi içindeki kurumsal

işlev bozukluğunun ve Kongre siyasetinin ordunun savaşa hazırlığını azalttığını, ancak daha önemli ve daha yakın bir engelin Beyaz Saray'dan yeter-siz stratejik yönlendirme ve iletişim olduğunu savunuyor. Başkan Woodrow Wilson, tutarlı bir büyük strateji geliştirip iletemediğini kanıtladı ve orduyu açıkça tanımlanmış bir amaçtan yoksun bıraktı ve siyasi hedeflerine ulaşmak için kuvvetleri seferber etme ve operasyonları koordine etme yeteneğini sınırladı.”

Aşağıdaki fotoğrafı, dört yıl süren ölümcül, korkunç çıkmazın ardından Batı Cephesi'nde Amerikan endüstriyel ve askeri gücünün terazinin kefesi-ni değiştirmesinin bir örneği olarak yorumlamak anlamlı olabilir. Ancak daha derin bir analiz farklı bir hikâye anlatılmaktadır. Askerlerin miğferleri büyük ihtimalle İngiliz'di. Bindikleri tank, top parçaları ve ilerlemeleri için savaş alanını hazırlamak üzere harcanan topçu mühimmatının büyük çoğunluğu Fransız'dı. Savaşta kullandıkları küçük birlik taktikleri, General John J. Pershing'in iyi duyurulmuş açık savaş doktrininden çok, Fransız ve İngiliz eğitmenlerin verdiği derslerden esinlenmekteydi. Üniforma giyen ve düşman ateşine göğüs geren insanlar dışında, o belirli fotoğrafta yakalanan çok az şey gerçekten Amerikalıydı (Nenninger, 1988).

Şekil 3: Amerikan Seferi Kuvvetleri'nin askerleri ve tankları 26 Eylül 1918'de cephe hatlarına doğru ilerlemektedir

Kaynak: Dosya 111-SC-22334, RG 111, Ulusal Arşivler ve Kayıtlar İdaresi

Aslında, Eylül 1918'de Saint Mihiel çıkıntısının küçültülmesi, bir ABD Ordusu fotoğrafçısının yukarıdaki görüntüyü yakalamasından sadece iki hafta önce, bağımsız bir Amerikan saha ordusunun I. Dünya Savaşı sırasında Alman kuvvetlerine karşı ilk kez kullanıldığı zamana denk gelmektedir. Amerikan savaş ilanı ile bağımsız bir Amerikan saha ordusunun savaşta ilk kez kullanılması arasında on beş ay geçmişti ve yine de bu ordu hâlâ bağımsız olarak kendini donatamıyor ve sürdüremiyordu. ABD Ordusunun Nisan 1917'de savaşa tamamen hazırlıksız olması seferberliğini ve savaş süresince operasyonlarını da olumsuz etkilemiştir. (Pershing, 1931).

Amerikan savaş çabası üzerine çalışan akademisyenler, I. Dünya Savaşı'ndaki sorunlu müdahalesini açıklamak için genellikle Kongre politikalarına veya ABD Ordusunun kendi içindeki eksikliklere ve sorunlara işaret ederler. Bazıları, ordunun savaşa girmeye hazır olmamasının en önemli nedenlerinin ölçek sorunları olduğunu savunurlar. Bu yorumlama çizgisine göre, sorunlu bir seferberlik, deneyimi büyük ölçüde sınırlı kıyı savunması ve sınır polisi görevlerinden oluşan ve aniden kitlesel endüstriyel savaşla ve tüm içsel sorunlarıyla karşı karşıya kalan geleneksel küçük bir ulusal ordunun kaçınılmaz sonuçlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Diğerleri, kurumsal işlev bozukluğunu, Ordunun 1917'deki sıkıntılarının temel nedeni olarak görmekteydiler. Kafası karışık ve doğaçlama bir müdahalenin, gelecekteki gereksinimleri öngöremeyen, mevcut doktrini ve organizasyonu sorgulayamayan veya sağlam stratejik kararlar alamayan hayal gücünden yoksun kıdemli askeri liderlere atfedilebileceğini savunmaktaydılar. Bazıları ise Kongre politikalarına, kurumsal işlev bozukluğu ve ölçek ve deneyimsizlik sorunlarına atfettikleri önem kadar önem atfediyorlar ve Kongre'nin 1898'de İspanya ile yapılan savaşın ardından yürürlüğe giren kurumsal reformlara karşı direnişinin, Ordu'nun büyük bir seferberlik ve denizaşırı sefer planlama ve koordine etme becerisine verdiği zararı vurguluyorlardı (Weigley, 1984).

Bu tür yorumlar, ordunun I. Dünya Savaşı'na girmeye hazır olma durumunun zayıflığını açıklamaya yardımcı olan önemli faktörlere değinse de daha önemli bir faktörü göz ardı etmektedir. ABD Ordusu, savaşa sorunlu girişinden kesinlikle bir miktar sorumlu olabilir ve Kongre politikalarının etkilerini göz ardı etmemek gerekir. Ancak Amerikan savaş çabasının açılış aşamalarındaki en önemli sürtüşme kaynağı, etkili bir büyük strateji geliştiremediği ve iletmediği kanıtlanan Başkan Woodrow Wilson'dı. B.H. Liddell Hart'ın tanımladığı gibi, "savaşın yürütülmesini yönlendiren politika ile pratik olarak eşanlamli olsa da amacını yönetmesi gereken daha temel poli-

tikadan farklı olarak, 'büyük strateji' terimi 'uygulamadaki politika' anlamını ortaya çıkarmaya yaramaktadır." O halde, büyük stratejinin rolü, "bir ulusun veya uluslar grubunun tüm kaynaklarını, savaşın politik amacına - temel politika tarafından tanımlanan **hedefe-** ulaşmak için koordine etmek ve yönlendirmektir" (Hart, 1967).

Wilson'ın büyük bir stratejist olarak yeteneklerindeki boşluklar ve savaş çabasına gerçekten liderlik edecek olanlarla başa çıkma konusundaki beceriksizliği, ordunun siyasi hedefleri desteklemek için kuvvetleri harekete geçirme ve operasyonları etkili bir şekilde koordine etme becerisini kaybettirmiştir. Sadece Amerika Birleşik Devletleri'nin I. Dünya Savaşı'na girişinin bu şekilde yeniden değerlendirilmesiyle, bu bakış açısından tüm Amerikan savaş çabası yeniden değerlendirilebilir.

Kurumsal işlev bozukluğu ve Kongre siyaseti, ABD Ordusunun 1917'de Amerikan Seferi Kuvvetleri'nin Avrupa'ya konuşlandırılmasında, planlama ve koordine etme yeteneğine ciddi şekilde zarar vermiştir. Büyük denizasırları seferler, ordunun on dokuzuncu yüzyıldaki amacına, organizasyonuna ve deneyimine aykırıydı. Değişen koşullar ordunun rolü ve organizasyonunda karşılık gelen değişiklikleri önerdikten sonra, üniformalı ve üniformasız reformcular, on dokuzuncu yüzyıldan yirminci yüzyıla geçerken kurumu yeniden şekillendirmeye çalışmışlardır. (Nenninger, 1978). Yapısal reformların bir kalem darbesiyle yürürlüğe konulabilmesine rağmen, kurumsal kültürün daha az esnek olduğunu hızla keşfetmişlerdir. Reformcular, yalnızca İç Savaş'ın askeri liderlerini ortaya çıkaran yöntemlerin makul bir şekilde beklenebileceği kadar mükemmel olduğuna inanmaya genel olarak şartlandırılmış bir subay birliğini değil, aynı zamanda son derece güçlü ve politik olarak bağlantılı bir idari ve lojistik büro şefleri kadrosunu da kazanmayı başaramamışlardır. (Beaver, 2006).

On dokuzuncu yüzyılın sonlarındaki gelişmeler ABD Ordusunda reform için koşullar oluşturma ihtiyacını arttırmıştır. En etkili gelişme batı sınırının kapatılmasıydı. Nispeten kısa süren eyaletler arası savaş dönemleri dışında, ordunun kuruluşundan bu yana rolü ülkenin kıyılarını korumak ve bir sınır polis teşkilatı olarak hizmet etmektir. Bu görevler, ordunun boyutunu, örgütlenmesini, eğitimini ve yönetim sistemlerini belirledi. Ancak İç Savaş'ı izleyen on yıllar, beyaz Amerikalıların kıta Amerika Birleşik Devletleri üzerindeki kontrolünün sağlamlaşmasına tanıklık etmiştir. Ordu, Amerikan genişlemesine karşı son aktif Yerli Amerikalı direnişini bastırdığında, devriye gezilecek ve polislik yapılacak bir sınır artık kalmamıştı. (Coffman, 1986).

Sınırın etkili bir şekilde ortadan kalkması, askeri reformu teşvik etmeye yardımcı olan diğer toplumsal gelişmelerle aynı zamana denk gelmektedir. Amerikan profesyonellik anlayışı değişmeye başlamış ve toplum, deneyimden ziyade resmi eğitim ve öğretimi profesyonelliğin temel bileşenleri olarak tanımlanmaya başlamıştır. "Yönetimsel Devrim" hem kamu hem de özel sektörleri etkisi altına almakta ve küçük belediye yönetimlerinden devasa multi-milyon dolarlık şirketlere kadar Amerikan yaşamının birçok yönünde daha akla yakın hale **getirilmekte** yönetsel ve bürokratik yapılar bırakmaktaydı. Aynı zamanda ülke, bir tarihçinin "**trans-Atlantik an**" olarak adlandırdığı, Amerikan toplumunun Avrupa fikirlerini ithal etmeye özellikle açık olduğu bir döneme girmektedir.

Geleneksel misyonunun sınır yönü artık geçerliliğini yitirince, ordu amacını yeniden değerlendirmek zorunda kaldı. Reformcu zihniyetli subaylar, ulusal orduların temel amacının savaşa hazırlanmak olduğunu savunurlar. ABD Ordusunun, örgütlenmesi, eğitimi ve yönetim sistemleri yeniden kalibre edilmiş ve o zamanlar ABD için en büyük askeri tehdit olarak algılanan güçlü Avrupa ordularına karşı savaş açarsa ülkeye en iyi şekilde hizmet edeceği sonucuna varmıştır. Birçok reformcu, bu hedefe ulaşmanın en iyi yolunun, askeri eğitim ve operasyonların planlanmasından ve koordinasyonundan sorumlu olan harp akademileri ve genelkurmaylar dahil olmak üzere giderek daha popüler hale gelen Avrupa sistemlerini ve örgütlerini yansıtmak olduğuna inanmaktaydılar.

Woodrow Wilson'ın hedefi uzun zamandır dünya düzenini kendi ilkelere ve ABD'nin ulusal çıkarlarına ilişkin algılarına göre yeniden şekillendirmektir. Wilson, 1914'te Avrupa'da savaşın patlak vermesinden 1917'nin başlarına kadar bu amaca ulaşmanın en iyi yolunun ulusu savaştan uzak tutmak olduğuna inanmaktaydı, böylece ulus sadece uzaklardaki savaş alanlarında gücünü ve kaynaklarını boşa harcamak zorunda kalmayacak, aynı zamanda barışın meşru bir ahlaki hakemi olarak hizmet etmek için muteber bir konumda olacaktı. Tarafsız bir arabulucu konumunu üstlenerek, barış müzakerelerine hâkim savaşın sona ermesi için arabulucu olmayı teklif etmişti. **Wilson'ın**, geri dönülmez bir şekilde ne zaman yön değiştirdiğine dair çok az ipucu **bırakmıştır**. Bazı tarihçiler, Almanya'nın ardı ardına sınırsız denizaltı savaşını yeniden başlattığı ve İngiliz yetkililerin Zimmerman telgrafının içeriğini Amerikalı meslektaşlarına açıkladığı zamanın Şubat 1917 olduğunu iddia etmektedir. O noktada Wilson, tarafsızlığın artık bir seçenek olmadığı ve hem barışı hem de yeni bir dünya düzenini şekillendirmede Amerikan etkisini sağlamanın en iyi yolunun İtilaf Devletleri

tarafında müdahale etmek ve bir şekilde İtilaf Devletlerinin zaferine kesin bir şekilde katkıda bulunarak müzakere masasında etki kazanmak olduğu sonucuna varmıştır. Diğerleri, o noktada Amerikan müdahalesini ciddi şekilde düşünmeye başlamasına rağmen, Mart 1917'nin sonlarına kadar kesin bir karara varmadığını iddia etmektedir.

Wilson'ın karar noktası çağdaşları için de benzer şekilde belirsizlik içermekteydi. 28 Şubat'ta Beyaz Saray'da gerçekleşen bir toplantıyı anlatan Jane Addams, "Başkan'ın ruh hali, Meksika'daki Alman entrikalarının son ifşalarından bahsettiğinde ve herhangi bir yargılama biçiminin imkansızlığını ilan ettiğinde, akademisyenin tarafsızlığından uzak ve sertti." diye yazdı. Devam ederek, Wilson'ın o gün "savaşın kaçınılmaz hale geldiğini itiraf etmek zorunda kaldığı diğer pasifistlere" hitap ettiğini hatırladı. Öte yandan, Wilson'ın Almanya ile savaşa girip girmeme konusunda tavsiye istediği kabine toplantısının 20 Mart 1917 tarihli günlük anlatımında, Dışişleri Bakanı Robert Lansing, "Başkanın on danışmanının tek bir kişi gibi [savaş lehine] konuştuğunu" ifade etmiştir.

Kararın zamanlaması ne olursa olsun, Wilson'ın barışa bağlılıktan savaşa bağlılığa geçişi en iyi ihtimalle eksiksiz olarak nitelendirilebilir. Barışı ve yeni bir dünya düzenini şekillendirmenin en iyi yolunun İtilaf Devletleri tarafında müdahale etmek olduğuna karar vererek Wilson bir strateji değil, bir politika belirlemişti. Henüz bu amaca ulaşmanın yöntemlerini düşünmemişti. Buna göre, savaş ilanını imzaladıktan hemen sonra savaşta önemli bir askeri müdahaleye hazırlanmak için birkaç önemli yetkilendirme süreci başlattı. Genelkurmay'a Şubat 1917'de savaş durumunda ulusal bir taslak uygulamak için bir plan oluşturma yetkisi vermiş olmasına rağmen, Savaş Bakanlığı taslağı aslında Wilson'ın savaş ilanı talebinde bulunmak üzere Kongre'ye gitmesinden yaklaşık dört ay sonra, Temmuz 1917'nin sonuna kadar yürürlüğe koymamıştır.

Bu gecikmenin başlıca nedeni, hiç kimsenin, hatta Başkan Wilson ve Savaş Bakanı Newton D. Baker'ın bile, savaşa Amerikan katkısının ne olacağını bilmemesiydi. Bliss'in, 27 Mart 1917'de Genelkurmay Başkanı ve Savaş Bakanı için yazdığı ve Genelkurmay Harp Akademisi Tümeni'nin "ek asker yetiştirme ve örgütleme ve Ulusal Savunma planları" ile ilgili olmayan tüm görevlerden muaf tutulmasını talep eden bir muhtıra, Baker'ın başkanla bu konuyu görüşmenin doğru zamanı olmadığını hissettiğini belirten bir kenar notuyla birlikte masasına geri dönmüştür. Amerikan kara kuvvetlerinin Avrupa'da nereye konuşlandırılacağı ve her seçeneğin ne kadar asker

ve zaman gerektireceğiyle ilgili bir Harp Akademisi Tümeni çalışmasını özetleyen bir başka muhtıra da (eğitimin tamamlanmasından on dört ay sonra Batı Cephesi'ne 1.000.000 adam ve teçhizat göndermek veya eğitimin tamamlanmasından on ay sonra Makedonya'dan Avusturya-Macaristan'a karşı operasyon yapmak üzere 500.000 adam ve teçhizat göndermek) cevapsız kalmıştır. Aynı belgede, ABD Ordusu Genelkurmay Başkanlığına ve savaş seferberliğine liderlik etmeye yalnızca bir ay kala Bliss, 1919'a kadar savaş çabalarına birincil Amerikan katkısının donanma ve ekonomi olacağını öngörmüştü. İki ay içerisinde, bu muhtıranın taslağı hazırlanmış **ile Wilson'ın** Batı Cephesi'ne bir Amerikan kara ordusu gönderme planlarını gönülsüzce onaylanmıştır.

Wilson'ın eksiksiz bir strateji oluşturmadaki başarısızlığı, savaş zamanı seferberlik için başkanın emriyle savaşa girmeye karar verdiğinde uygulanmaya hazır acil durum planları oluşturmalarına izin vermiş olsaydı zarar vermeyebilirdi. Ancak böyle bir acil durum planlamasına izin vermedi. Bu tür planlamayı, Wilson'ın yalnızca kendi ayrıcalığı olarak sakladığı stratejik karar almaya eşdeğer görüyordu. Wilson, özellikle dış politika konusunda oldukça merkezi bir yürütme tarzına sahipti. Kabine sekreterlerine ve yakın çevresine danışmış ve onlardan tavsiye almıştır, ancak sık sık önemli kararları değişen derecelerde yalnızlık ve gizlilik içinde almıştır. Ağustos 1914'te savaşın başlamasından Nisan 1917'de Amerika'nın savaş ilanına kadar, ne sivil Savaş Bakanları ve Donanma ne de üniformalı hizmet şefleri Wilson'ın Amerikan tarafsızlığı ve savaşçılığı hakkındaki kararlarında önemli bir rol oynamamıştır.

ABD Ordusu savaş arifesinde küçük, yetersiz donanımlı ve kurumsal olarak işlevsizken, Wilson'ın büyük bir strateji geliştirme ve kıdemli askeri liderlerle etkili bir şekilde iletişim kurma konusundaki başarısızlığı, ordunun savaşa girme hazırlığına önemli ölçüde zarar vermiştir. Hem Kök reformlarına karşı kurumsal direnişin hem de Kongre'nin bunlara ilham veren direnişinin yarattığı sorunların ordunun savaşa hazırlanma ve planlama yeteneğini keskin bir şekilde sınırladığı inkâr edilemez. Ancak Wilson'ın eylemleri böyle bir planlama ve hazırlığı imkânsız hale getirmiştir. İşlevsizlik ve politika belirlemedeki eksiklik, Wilson'ın büyük bir stratejist olarak eksiklikleri herhangi bir hazırlık yapabilme kapasitesini ortadan kaldırdı. ABD Ordusu ve Kongre, Batı Cephesi'ndeki kitlesel endüstriyel savaşın sert gerçekleriyle neredeyse kör bir şekilde tökezlemeye izin verebilecek koşulları oluşturmak için çok şey yapmış olsa da Wilson bu süreci daha da hızlandırmıştır.

ABD Ordusunun I. Dünya Savaşı'na sıkıntılı girişini bu perspektiften anlamak, Amerikan savaş çabasını yeniden değerlendirmek açısından önem arz etmektedir. 1917'de ve 1918'in başlarında çok şey ters gitmiştir. Eğitim kampı inşaatı programın dışına çıkmıştır. Eğitim programları aceleyle, telaşla ve genellikle yetersiz kalmıştır. Kritik bir nakliye sıkıntısı, birlikleri Avrupa'ya konuşlandırma çabalarını ciddi şekilde sınırlandırmıştır. Hammaddelerin, savaş malzemelerinin ve bunları doğuya taşıyan demiryollarının etkisiz yönetimi, Amerikan savaş çabasını daha başlamadan neredeyse durma noktasına getirmiştir. Ve savaş alanında, ordunun performansı savaşın son haftalarına kadar dengesiz olmuştur. Ordu subayları, 1918 baharına kadar bu sorunlara yönelik çözümlerin çoğunu uygulamaya bile başlamamışlardır. ABD Ordusunun savaşa girmeye hazır olmamasında olduğu gibi, ordunun savaş sırasındaki performansı ile ilgili sorunları ele alan birçok bilim insanı, bunları ölçeğin karmaşıklığına ve tamamen endüstrileşmiş savaşa aşına olmamasına bağlamaktaydılar. Ancak, bu yorum çizgisi Woodrow Wilson'ın büyük bir stratejist olarak eksikliklerini göz ardı edebilir. Strateji ve operasyonlar ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır ve birincisindeki başarısızlıklar kaçınılmaz olarak **ikincisinde** büyük sorunlara yol açmaktadır.

4. WILSONİANİZM 1. DÜNYA SAVAŞI BÜYÜK STRATEJİSİ TARTIŞMASINA NE KATMAKTADIR?

Wilsoncu çerçeve bize tartışmaya dair birkaç önemli içgörü sunar: "Dünyayı demokrasi için güvenli hale getirmek". Wilson ve Amerikan İmparatorluk Almanya'sına savaş ilanı ile eşanlı hale gelmiştir. Bu ideolojinin bu bildirgede oynadığı rol önem arz etmektedir. Bu bölüm çatışmayı Wilsoncu çerçeve üzerinden yeniden ele alacak ve savaşın nasıl yorumlanması gerektiğine nasıl yardımcı olduğunu gösterecektir.

Tüm büyük güçler arasında yalnızca Amerika Birleşik Devletleri, çatışmaya girme kararını, hangi tür savaşa girdiğini bilerek müzakere etmek için yeterli süreye sahipti. Amerika Birleşik Devletleri'nin neden Nisan 1917'de savaşa girmeyi seçtiği sorusunu ele alırken, diğer büyük güçler çatışmaya aceleyle girdiğinde ABD'nin 1914'te neden savaş ilan etmediğine bakmak faydalı olacaktır (Summer, 1984). Bu bölüm, çatışmayı Wilsoncu çerçeveden yeniden ele alarak, 1914'te çatışmanın patlak vermesi ile 1917'de Amerika'nın katılımı arasında meydana gelen değişiklikleri daha iyi anlamayı ve bunların önemini daha iyi tartışmayı sağlayacaktır.

Birleşik Devletleri'n 1914'te barış içinde kalmasının ilk nedeni, önceki on yıllarda Avrupa'da kurulan ittifak sisteminin bir parçası olmamasıydı. Bu nedenle Birleşik Devletleri'n savaşı taraflardan hiçbirine bağlılığı yoktu ve hiçbir Amerikan topraklarına henüz saldırı olmamıştı. Bir ittifaka bağlı olmamasının bir sonucu olarak Amerika dış ilişkilerde bir miktar hareket özgürlüğüne sahipti ve müttefikleri tarafından kısıtlanmamaktaydı. Bu, Wilson Okulu'nun neden bir çerçeve olarak kullanılabileceğini anlamak açısından önemlidir- eğer Birleşik Devletler istemeden sürüklenmiş olsaydı, Wilson Okulu'nun tartıştığı faktörlerin bir önemi olmayacaktı. Öte yandan Amerika'nın hareket özgürlüğü bu faktörlere güvenilirlik katmaktadır.

Amerika'nın barış içinde kalmasına katkıda bulunan ikinci bir faktör, Amerikan kamuoyunun savaşa girmeyi desteklememesiydi (Summer, 1969). Birkaç kişi hariç, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kamuoyunun büyük kısmı tarafsız kalacaktı. **Arthur Link**, 'iki uç arasında muhtemelen Amerikan halkının çoğunluğu ve kilise ve devletteki liderleri' olduğunu belirtiyor (Link, 1979). Amerikan nüfusunun çoğu, eski dünyanın işlerinin kendilerini ilgilendirmediklerini, çünkü hangi taraf kazanırsa kazansın Amerika Birleşik Devletleri'ni tehdit etmeyeceğini düşünüyordu. Çağdaş bir yazarın sözleriyle 'Amerika Birleşik Devletleri uzak, fethedilemez, düşman komşuları veya kendi gücüne benzer herhangi bir komşusu olmayan devasa bir ülkedir' (Brooks, 1915). (Bu, karmaşık ittifaklardan kaçınma geleneğiyle birleştiğinde, bunun Amerika'nın savaşı olmadığına dair yaygın bir inanca yol açtı. Link şunu savunuyor:

"1914'ten 1917'ye kadar hâkim olan Amerikan duygusu, tek bir sıfat olan "tarafsız" ile özetlenebilir. Elbette Amerikalılar, fikir ve tepkilerini belirlemişlerdi. Muhtemelen, önemli azınlıklar duygusal olarak Müttefik yanlıydı ve Almanya'nın Belçika'yı işgali, Louvann'ın yakılması ve Lusitania'nın batırılması gibi belirli olaylara sert tepki gösterdiler. Öte yandan, önemli Alman ve İrlandalı-Amerikan nüfusları, Rusların Üçlü İtilaf'a üyeliği nedeniyle birçok Yahudi gibi, güçlü bir şekilde Alman yanlısı olma eğilimindeydi. Bununla birlikte, Amerikan kamuoyunun terazisi ne kadar değişirse değişsin, Amerikalıların ezici çoğunluğu, çıkarlarının ve güvenliklerinin savaşın sonucunda hayati bir rol oynadığına inanmıyordu" (Link, 1914).

Bu hem Müttefik yanlısı hem de Üçlü İttifak yanlısı güçler iş başında olsa da bu gruplardan hiçbirinin savaşın başında Birleşik Devletleri çatışmaya her iki taraftan da dâhil edecek kadar güçlü olmadığını göstermektedir. Kamuoyunun 1917'de Müttefiklere doğru kayması, Birleşik Devletler

'in çatışmaya girmeye karar vermesinde önemli bir etkendi. Wilsoncu çerçeve, bu görüş kaymasının savaşa girme kararında neden önemli olduğunu açıklamaktadır. Savaş algılarındaki değişim, Avrupa büyük güçlerinin tipik bir emperyal çatışmasından demokratik ve medeni müttefikler ile otokratik Almanya arasındaki bir çatışmaya dönüştü. Rusya'daki hükümet değişikliğinin ve denizaltı savaşı olaylarının birleşimi, algıdaki bu değişime önemli katkıda bulundu. Wilsoncu çerçeve, bu iç rejim algısının neden önemli olduğunu göstermek için güçlü bir araç sunar; sonuçta, demokratik idealleri savunma ve gerekirse askeri güçle otokrasileri yenme yönündeki Amerikan çabalarının ön saflarında yer alan Wilsoncu Okul'dur.

Wilson Okulu'na göre, Amerika'nın Birinci Dünya Savaşı'na girmesi, uluslararası sistemi Wilson çizgisinde yeniden şekillendirmek için nesilde bir kez gelen bir şanstı. Diğer uluslar demokratik bir hükümet biçimini benimserlerse daha zengin ve daha başarılı, daha hesap verebilir bir anlayış benimseyeceklerdi. 1917'de, uluslararası sistemin savaşın sonunda başlangıçtaki gibi olmayacağı netleşmiştir. Çatışmanın sonunda güç bloklarından biri yenilecek ve diğeri diğerine şartları dikte edecekti. Bu durumda, Amerika Birleşik Devletleri'nin müttefik bir zaferi tercih edeceği aşıkardı. Ancak, çatışmaya Wilson çerçevesinden bakıldığında, Amerika Birleşik Devletleri'nin bu şartları sunmada kilit bir oyuncu olması hayati önem taşıyordu. Wilson Okulu'na göre Amerika istisnai ve uluslararası sistemi yeniden şekillendirebilecek ve Avrupa'ya adil bir barış getirebilecek tek ülkeydi. Wilson, savaş mesajında bu fikri tekrar desteklemiş ve Amerika'nın 'kendisi için hiçbir şey aramadığını, ancak tüm özgür halklarla paylaşmak istediğini' ilan etmişti. Lloyd E Ambrosius şu yorumu yapmaktadır:

"Wilson, Amerika Birleşik Devletleri'nin diğer büyük güçlerden farklı olarak dünya siyasetinde istisnai bir rol oynadığına inanıyordu. Kendi emperyal amaçlarından ziyade insanlığın ortak refahına hizmet ediyordu (Ambrosius, 2002)".

Bu inancın daha kuvvetli kanıtı, Amerika'nın savaşa girdiği andan itibaren müttefik bir güç olarak değil, ortak bir güç olarak savaşmış olmasında bulunabilir. Bu karar, Wilson Okulu'nun, Amerika Birleşik Devletleri'nin daha barışçıl bir dünya şekillendirmek için benzersiz bir niteliğe sahip olduğu inancıyla açıkça uyumlu görünmektedir.

Almanya'ya savaş ilan edilmesini isteyen konuşmasında Wilson, Almanya'ya karşı savaşın en azından kısmen İmparatorluk Almanya'sının bir otokrasi olmasından kaynaklandığını açıkça ortaya koymuştur. 'Şimdiki ve

o zamanki amacımız, bencil ve otokratik güce karşı dünya yaşamında barış ve adalet ilkelerini savunmaktır.' Ayrıca, yalnızca demokrasilerin barışçıl bir dünyayı sağlayabileceğini, 'barış için kararlı bir birliğin demokratik ulusların ortaklığı dışında asla sürdürülemeyeceğini' savunmaktaydı. Hiçbir otokratik hükümete, içindeki inancını koruması veya antlaşmalarına uyması için güvenilemez.' Buradan, Wilson'ın savaşı Amerikan halkına ve muhtemelen Alman halkına otokrasiye karşı demokrasi savaşı olarak sunmak istediği sonucu çıkarılabilir. Bu, Wilson'ın en yakın arkadaşı Albay House'un Wilson'a yazdığı bir mektupta şu şekilde desteklenmektedir:

Bana göre ihtiyaç duyulan şey, kararlılıkla dolu, ancak yine de liberalizm ve adalet ruhu taşıyan, Merkez Güçleri halkının sizin ellerinizde güvende hissetmesini sağlayacak sağlam bir tondur. Halkımızın bu mücadeleye sabit bir amaç ve yüksek cesaretle girdiğini ve tüm insanlar için yeni bir özgürlük ve adalet düzeni sağlanana ve böyle bir savaşın bir daha asla yaşanmayacağına dair bir anlaşmaya varılana kadar mücadeleye devam edeceğini tekrar söyleyebilirsiniz. Sadece otokratik Almanya'nın sonunu getirmekle kalmayacak, aynı zamanda Rus liberallerinin ülkelerini güçlü bir cumhuriyete dönüştürme amaçlarında ellerini güçlendirecek bir açıklama yapabilirsiniz. Bu büyük fırsatı kaçırmamanız için dua ediyorum (House, 1917).

Bu pasajda House, Amerika'nın yeni bir liberal ve demokratik uluslararası düzen için mücadele ettiğini savunmaktaydı. Demokrasiyi savunmak Wilson Okulu'nun temel direklerinden biri olduğundan, bu Wilsoncu diye tanımlanan yaklaşımın, Wilson'ın izlediği politika üzerinde bir etkisi olduğunu göstermekteydi. Liberal demokrasiler birçok farklı biçimde kendini gösterir ancak hepsi yürütme organının gücü üzerindeki kontrol altına almalar ve ordunun sivil kontrolü gibi demokratik hükümetin birkaç temel özelliğini sergilemektedir. Avrupa'nın büyük güçleri bu özellikleri benimserse, Wilson mantığına göre savaşların olasılığı daha düşecektir.

Demokrasinin en barışçıl hükümet biçimi olduğuna dair inançla bağlantılı olarak, demokrasilerin uluslararası sistem içinde belirli şekillerde davrandığı fikri hakimdi. Almanya'nın çatışma sırasındaki davranışı, demokratik ve otokratik hükümetlerin birlikte kolektif olarak işlev göremeyeceğine inananlara destek vermiştir. Savaş başladığından beri birçok Amerikalı Alman taktiklerine olumsuz bakmaktaydı. Belçika'nın işgaliyle başlayıp U-bot kampanyasıyla doruğa ulaşmıştır. Bu olaylara Wilson'u destekleyen çerçeveden bakılırsa, bu sapkın davranışın nedenleri Almanya'nın bir demokrasi olmaması sonucu çıkarılabilir. Milletlerin belirli şekillerde

hareket etmesi gerektiği ve Almanya'nın bu normları ihlal ettiği inancı, Zimmerman Telgrafının metniyle güçlenmiştir. Birçok kişi, Almanya'nın gizli anlaşmalar ve toprak genişletme vaatleriyle Amerika Birleşik Devletleri ile Meksika arasında savaş çıkarmaya çalışmasına olumsuz ve şüpheyle bakmaktaydı.

Wilson için uluslararası sistemi yeniden şekillendirmenin önemi, On Dört Nokta'nın yayımlanmasıyla daha da belirginleşmiştir. Bu noktalardan bazıları 1914 koşullarına özgü olsa da birçoğu uluslararası sistemin işleyiş biçiminde önemli değişiklikler önermektedir. Bu değişiklikler, Wilson Okulu'nun uluslararası sistemin nasıl yapılandırılması gerektiğine ilişkin planıyla eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir. Wilson'ın On Dört Nokta'sında ele aldığı ilk konunun, devletlerin birbirleriyle nasıl başa çıkmaları gerektiği olduğunu belirtmek önem arz eder. Bu ayrıca Wilson'ın Birinci Dünya Savaşı'nın kısmen savaş öncesinde oluşan ittifaklardaki gizli maddeler sisteminden kaynaklandığına ve diplomasinin yürütülme biçiminin değiştirilmesinin daha barışçıl bir dünya yaratacağına inandığının da bir göstergesidir (Berridge, 2005). Ayrıca, ulusların sahip olduğu silah miktarını azaltacak silah sınırlama anlaşmaları konusunu da ele almıştır (Smith, 1980). Ancak Wilson, özünde anarşik bir sistemde devletlerin silah üretmeye ve anlaşmalar müzakere etmeye devam edeceğini, çoğunlukla gizli maddelerle (Gorodetsky, 1990) **anlamıştı** çünkü uluslararası ilişkilerin kendi kendine yardım sisteminde saldırıya uğrarlarsa başvurulacak bir yer olamayacağı kanaati hakimdi. Bu nedenle Wilson, özünde saldırganlığı caydırmak için tasarlanmış dünya çapında karşılıklı savunma paktı olacak bir güvenlik garantörü olarak hareket edecek bir Milletler Cemiyeti önermekteydi. Smith, bu noktaların 'dünya düzeni için kapsamlı bir çerçeve olarak öngörüldüğünü' savunmaktaydı (Smith, 1994).

Gördüğümüz gibi, bu Wilson'u destekleyen çerçeve bize Wilson'ın başka bir savaş önlemenin tek yolunun uluslararası sistemi dünyayı Amerikan imgesine göre veya Amerikan tasvirine göre yeniden şekillendirmek olduğuna neden inandığını göstermektedir. Bu yeni uluslararası sistem demokratik olacak; serbest piyasaya inanacak ve hukukun üstünlüğüyle yönetilecekti. 'Demokrasinin en barışsever ve tek meşru modern yönetim biçimi' olduğu bir sistem tasarlanmaktaydı (Smith, 1994). Dolayısıyla, dünyayı demokrasi için güvenli hale getirme konusundaki Wilson taraftarı motivasyonların ve uluslararası sistemi iyileştirme fırsatının, Amerika Birleşik Devletleri'ni 1917'de savaşa motive etmek için birlikte düşünmek gerektiğini anlamak gerekir. Ancak Wilson'u destekleyen çerçeve bize 1917 olay-

larının önemini ve bunların Avrupa'nın siyasi sistemini etkilemek için nasıl eşsiz bir fırsat sunduğunu göstermekteydi. Wilson'ın demokratik ideallerin barış anlaşmasının önemli bir parçası olmasını sağlayabilmesinin tek yolunun orada olduğundan emin olmak olduğu açıktı ve orada olduğundan emin olabilmesinin tek yolu da muzaffer bir savaşçı taraf olmasıydı.

SONUÇ

Amerika'nın Birinci Dünya Savaşı'na girmesine katkıda bulunan çok sayıda faktör olduğu görülmektedir. Savaş başladıktan sonra, dünya ekonomisinin Napolyon dönemindekinden çok daha fazla entegre hale geldiği ve bu ekonomik bağlantıların Amerika'nın çatışmada tarafsız kalma yeteneğini zorlayacağı net anlaşılmaktadır. Amerika'nın savaş sırasında tarafsızların savaşan taraflarla ticaret yapma haklarını savunması ve denizlerde özgürlüğü koruma çabası, Amerika Birleşik Devletleri'nin 1812 Savaşı sırasında yaşadığı anlaşmazlıkların bir yansıması olmuştur. Ancak denizaltı, Amerika Birleşik Devletleri için bu hakları savunmada yeni sorunlar ortaya çıkarmış ve Amerikan sivilleri arasındaki kayıplar artmaya başladıkça Almanya'nın bu sürekli kışkırtmalarına karşı hoşgörünün azaldığı görülmüştür. Ancak denizaltı kampanyasını, kendi başına karar verici bir faktör olmaktan ziyade, Amerika Birleşik Devletleri'nin çatışmaya girmesinin önündeki engeli düşüren bir katalizör olarak görmek daha doğru olacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri ile Müttefikler arasındaki ekonomik bağlar, ABD'ye çatışmaya girmek ve yatırımını güvence altına almak için güçlü bir motivasyon sağlamıştır. Ayrıca, denizaltı kampanyasının bu ekonomik bağı kesme ve birçoğu satışları için Müttefiklere yapılan silah ticaretine bağımlı olan Amerikan ihracatçıları için büyük bir zorluk yaratma tehdidini göz önünde bulundurmak da önem arz eder. Kredilerin ve ticaretin muazzam ölçeği, Müttefiklerin yenilgisinin Amerikan ekonomisinin çöküşüne yol açacağı izlenimini vermekteydi. Ancak, Müttefiklerin zaferi durumunda bile çatışmanın sonunda satılan silah miktarının azalacağını hatırlamak önemlidir. Kredilerin geri alınması meselesi ve Birleşik Devletler 'de İngiltere'nin yenilmesi durumunda borcunu ödeyemeyeceği korkusu özellikle de Almanya tarafından yenilen tek müttefik güç olan Rusya'nın borçlarını ödeyememesi nedeniyle ciddi bir mesele haline dönüşmüştür. Ayrıca miktarın o kadar yüksek olduğunu ve zafer kazanılsa bile Müttefiklerin borcu ödeyebileceğinin bir garantisi olmadığını da belirtmek gerekir (Hoover, 1931). Her ne kadar bunu kanıtlayacak yeterli **belgi** olmasa da Amerikan ekono-

mik motivasyonun önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Krediler nedeniyle müdahale için lobi yapmış olabilecek Birleşik Devletler hükümeti içinde açıkça güçlü gruplar olmasına rağmen, Wilson'ın kendi fikirlerini paylaşmaması da Amerikan Büyük Stratejisinin çok uzun süre kapalı kapılar ardında mütalaa edilmesine sebep olmuştur.

Avrupa'daki Alman baskısı, Amerika Birleşik Devletleri için ciddi stratejik sorunlar yaratacaktır. Almanya'nın mağlup Müttefikleri asimile etmesi pek olası olmasa da kesinlikle toprak kazanacak ve Fransa ile Rusya'nın artık sınırlarına tehdit oluşturmamasını sağlayacaktır. Kraliyet Donanması'nın tehdidi olmadan Alman Donanması dünya çapında serbestçe hareket edebilecek ve ABD'nin Pasifik ve Güney Amerika'daki çıkarlarını tehdit edebilecektir. Bu ayrıca Amerika'nın 1917'deki girişini ve öncesinde müdahale eksikliğini de açıklar çünkü çatışmanın başında Washington'daki hâkim görüş Müttefiklerin galip geleceğiydi ve bu nedenle müdahale etmek için bir motivasyon eksikti. Durum kötüleşince Amerika harekete geçmiştir.

Gerçekçi argüman ne kadar ikna edici olsa da Alman gücünün Wilson'ın savaş ilanının birincil motivasyonu olarak görüldüğü varsayımına dayanmaktadır. Ancak Wilson sorunu farklı bir şekilde görmüştür; Amerika Birleşik Devletleri için tehdit oluşturan Alman gücü değil, Alman militarizmi ve otokratik bir devletin artan gücüydü ve bu, Britanya, Fransa ve şimdi Rusya'daki demokrasiyi tehdit ettiği kadar Amerikan demokrasisi için de bir tehdit oluşturmaktaydı. Woodward'ın iddia ettiği gibi, savaş ilanından sonra bile Wilson'ın:

...devam eden umut, Almanya'da Amerikan katılımının galiplerin barışını imkânsız hale getirdiğinin anlaşılması üzerine, o ülkedeki liberal unsurların otokratik ve askeri kliğe karşı zafer kazanacağı ve ABD'nin Müttefikler ile yeni liberal Almanya arasında barış arabulucusu olmasının mümkün olacağıydı.

Wilson'u savunan çerçevenin, Amerika'nın çatışmaya girmesinin nedenlerini güçlü bir şekilde artırmasının nedeni de bu olarak gösterilebilir. Savaş ilanına yol açan olaylar, Wilson'ı, Almanya'nın, iç siyasi yapısından dolayı, kurulduğu haliyle bir ortak olarak güvenilemeyeceğine ikna etmişti. Dahası, başka bir çatışmayı önlemenin tek yolunun, kendi görüşüne göre daha barışçıl olan demokrasilerin yayılmasını teşvik etmek olduğuna karar vermişti. Wilsoncu Okulu'nun adını almasının nedeni de budur. Bir devletin iç siyasi örgütlenmesinin uluslararası ilişkileri etkilediği ve uzun vadede yalnızca bu ideolojinin temel bir parçasını oluşturan demokratik hükümetlere

güvenilebileceği inancıdır. Demokrasinin uluslararası sistemde baskın hükümet biçimi olmasını ve savaş sonrası dünyanın Amerika'nın hoşuna gidecek bir dünya olmasını sağlamak, yalnızca Almanya'nın yenilgisiyle yapılabildi. Bunun nedeni, Müttefiklerin 1917'de savaş alanındaki olaylar ve denizaltı kampanyasının neden olduğu ABD tedariklerine erişimi kaybetme riskinden dolayı bunu yapamamış gibi görünmeleridir. Bu sebeplerden dolayı, doğrudan Amerikan müdahalesi, özellikle Wilson'ın uluslararası sistemi Wilson prensiplerini savunanların öngördüğü doğrultuda yeniden şekillendiren bir barış görmek istiyorsa, Wilson'a kalan tek seçenektir. Çatışmayı tam olarak anlamak için, bu değerlendirmeler önem taşımaktadır.

Wilson prensiplerini savunanlar gözünde, Birleşik Devletleri'n güvenli olabileceği ve uzun vadeli bir barışın tesis edilebileceği büyük strateji altındaki tek dünya, militarizmin yenildiği ve demokrasi için güvenli olan bir dünyaydı. Sadece Birleşik Devletleri'n "demokrasi için güvenli bir dünya" yaratabileceğine, Amerikan rehberliği ve müdahalesi olmadan içsel olarak Wilson destekçisi bir dünya yaratma fırsatının kaybedileceğine olan inanç, Wilson'ın savaşa girme kararında açıkça etkili olmuştur. Wilson'u ve Wilson'cu düşüncüyü savunan çerçeveyi kullanarak, Wilson düşüncelerinin Birleşik Devletleri 1917'de savaşa götürmede neden realist bir etkiye sahip olduğu anlaşılabilir.

ÖNERİLEN OKUMALAR

- Cox, Ashley (2018) 'A Man for All Seasons: Woodrow Wilson, Transatlantic Relations and the War against Militarism.' *Journal of Transatlantic Studies*, 16 (4). pp. 389-407.
- Cullinane, M. & Goodall, A. (2017). *The Open Door Era: United States Foreign Policy in the Twentieth Century*. Edinburgh University Press.
- McGovern, Rory. (2016). "We Will All be Wiser in a Few Days': Woodrow Wilson, Grand Strategy, and the U.S. Army in 1917," *Journal for the Liberal Arts and Sciences*, 20(2), 6-26.
- Mouhoub, Abd Al Djalile. (2023). *The US Grand Strategy and National Security during Barack Obama's Presidency*. People's Democratic Republic of Algeria Ministry of Higher Education and Scientific Research.
- Shioshvili, T. (2022). The United States Main Actor Across the Globe. *Journal in Humanities*, 11(2). <https://doi.org/10.31578/hum.v11i2.496>
- Strachan, H. (2005). The lost meaning of strategy. *Survival*, 47(3), 33-54.
- Taussig, Torrey. (2014). *FROM LIBERTY TO LIBERATION: THE THEORY AND PRACTICE OF AMERICAN EXCEPTIONALISM*. Master Thesis, Tufts University.
- Thomas Knock. (2019). *To End All Wars: Woodrow Wilson and the Quest for a New World Order*. Princeton: Princeton University Press.
- Üstüntağ, Gülten, and Ayşe Ömür Atmaca. (2018). "The US Bases and Their Contributions to US Hegemony." *The Turkish Yearbook of International Relations*, 49, 57-87.

KAYNAKÇA

- Arthur S. Link. (1914). Wilson the struggle for neutrality, *Foreign Affairs*, 3(4), p. 25.
- Arthur S. Link. (1979). *Woodrow Wilson: Revolution, War and Peace*, New York: AHM Publishing.
- Ashford, and Joshua Rovner. (2018a). "After America: The Flow of Persian Gulf Oil in the Absence of US Military Force," in Charles L. Glaser and Rosemary A. Kelanic, eds., *Crude Strategy: Rethinking the US Military Commitment to Defend Persian Gulf Oil*, Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- Barry R. Posen and Andrew L. Ross. (1996). "Competing Visions of U.S. Grand Strategy," *International Security* (Winter 1996/1997), pp. 5-53.
- Barry R. Posen. (2014). *Restraint: A New Foundation for U.S. Grand Strategy*. Ithaca: Cornell University Press.
- Barry R. Posen. (2018b). "The Rise of Illiberal Hegemony: Trump's Surprising Grand Strategy," *Foreign Affairs*, 97(2).
- Brands, Hal, and Peter Feaver. (2016). "Should America Retrench? The Battle over Offshore Balancing: The Risks of Retreat," *Foreign Affairs*, 95(6), pp. 164-169.
- Braumoeller, Bear F. (2010). "The Myth of American Isolationism," *Foreign Policy Analysis*, 6(4), pp. 349-371.
- Brooks, Stephen G., and William C. Wohlforth. (2016). "The Rise and Fall of the Great Powers in the Twenty-First Century: China's Rise and the Fate of America's Global Position," *International Security*, 40(3), pp. 7-53.
- Charles P. Kindleberger. (1986). *The World in Depression, 1929-1939*, Berkeley, Calif.: University of California Press.
- Daniel Beaver. (2006). *Modernizing the American War Department: Change and Continuity in a Turbulent Era, 1885-1920*, Kent, OH: Kent State University Press.
- Daniel W. Drezner, Ronald R. Krebs, and Randall Schweller. (2020). "The End of Grand Strategy: America Must Think Small," *Foreign Affairs*, 99(3).
- Edward M. Coffman. (1986). *The Old Army: A Portrait of the American Army in Peacetime, 1784-1898*, New York: Oxford University Press.
- Edward M. House. (1917). 'Letter to Woodrow Wilson, 17 Aug.1917', *Woodrow Wilson Presidential Library*, last accessed September 02nd available at: <http://www2.dataformat.com/Document.aspx?doc=36121>
- Eugene V. Rostow. (1993). *A Breakfast for Bonaparte: U.S. National Security Interests from the Heights of Abraham to the Nuclear Age*, Washington, DC: NDU Press.
- G. John Ikenberry, Liberal Leviathan. (2011). *The Origins, Crisis, and Transformation of the American World Order*, Vol. 128, Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- G. John Ikenberry, Liberal Leviathan. (2011). *The Origins, Crisis, and Transformation of the American World Order*, Vol. 128, Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- G.R. Berridge. (2005). *Diplomacy: Theory and Practice*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Gabriel Gorodetsky. (1990). 'The Impact of the Ribbentrop-Molotov Pact on the Course of Soviet Foreign Policy' *Cahiers du Monde russe et soviétique*, 31(1), pp. 27-41.
- Gholz, E., Press, D.G., & Sapolsky, H.M. (1997). Come Home, America: The Strategy of Restraint in the Face of Temptation. *International Security*, 21(4), 5-48.
- Ikenberry, G. John. 2009). "Liberal Internationalism 3.0: America and the Dilemmas of Liberal World Order," *Perspectives on Politics*, 7(1), pp. 71-87.

- Jackson, Van. (2018). "Toward a Progressive Theory of Security," War on the Rocks.
- John J. Mearsheimer. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*, New York: W. W. Norton & Company.
- John J. Pershing. (1931). *My Experiences in the World War*, 2 vols. New York: Frederick A. Stokes Company.
- Kenneth N. Waltz. (1979). *Theory of International Politics*, Reading, Mass.: Addison-Wesley Publishing Company, Inc.
- Liddell Hart. (1967). *Strategy*, 2nd revised edition, New York: Praeger.
- Lloyd E. Ambrosius. (2002). *Wilsonianism: Woodrow Wilson and His Legacy in American Foreign Relations*, New York: Palgrave Macmillen.
- N. Markowitz, and Robert J. Reardon. (2018). "Disentangling Grand Strategy: International Relations Theory and U.S. Grand Strategy," *Texas National Security Review*, 2(1).
- Richard Fontaine and Kristin M. Lord. (2012). eds., *America's Path: Grand Strategy for the Next Administration*, Washington, D.C.: Center for a New American Security.
- Robert Gilpin. (1981). *War and Change in World Politics*, Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Russell F. Weigley. (1973). *The American Way of War*, Bloomington: Indiana University Press.
- Russell F. Weigley. (1984). *History of the United States Army*, Enlarged edition, Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Russett, Bruce, and John Oneal. (2001). *Triangulating Peace: Democracy, Interdependence, and International Organizations*, New York: W. W. Norton.
- Seymour Martin Lipset. (1997). *American Exceptionalism: A Double-Edged Sword*, New York: Norton.
- Stephen G. Brooks and William C. Wohlforth. (2016). *America Abroad: The United States' Global Role in the 21st Century*, New York: Oxford University Press.
- Stephen M. Walt. (1987). *The Origins of Alliances*, Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.
- Summer. (1984), "The End of the Long Hot Summer: The Air Conditioner and Southern Culture," *Journal of Southern History*, 597-628.
- Sydney Brooks. (1915). 'The United States and the War: A British View' *North American Review*, p. 237.
- Theresa Clair Smith. (1980). 'Arms Race Instability and War' *The Journal of Conflict Resolution*, 24(2), pp. 253-284.
- Timothy K. Nenninger. (1978). *The Leavenworth Schools and the Old Army: Education, Professionalism, and the Officer Corps of the United States Army, 1881-1918*, Westport, CT: Greenwood Press.
- Timothy K. Nenninger. (1988). "American Military Effectiveness in the First World War," in *Military Effectiveness, Volume I: The First World War*, eds. Allan R. Millett and Williamson Murray, Boston, MA: Allen and Unwin.
- Tony Smith. (1994). *America's Mission: The United States and the World-Wide Struggle for Democracy in the Twentieth Century*, Princeton: Princeton University Press.
- Wertheim, Stephen. (2020). "The Price of Primacy: Why America Shouldn't Dominate the World," *Foreign Affairs*, 99(2), ss. 19-29.